

Nader onderzoek Flora- en faunawet

Plangebied Centrumplan Renswoude

Plangebied gelegen in kilometerhok
X 165, Y 453

Gegevens opdrachtgever

Gemeente Renswoude
Postbus 8
3927 ZL RENSWOUDE

Contactpersoon:
de heer J. Goed

CSO Adviesbureau

Regulierenring 6
3981 LB BUNNIK
tel. 030 – 659 43 21
fax 030 – 657 17 92

Contactpersoon CSO
De heer drs. A.N. de Keijzer
De heer ing. H.T. Scheeringa

Projectcode: 09L111
Versiedatum: 25-05-2011
Status: Definitief

Autorisatie

Opgesteld door:
De heer drs. A.N. de Keijzer
Senior adviseur Flora en fauna

Handtekening

.....

Akkoord bevonden door:
De heer ing. H.T. Scheeringa
Adviseur Flora en fauna

Handtekening

.....

Projectcode: 09L111
Versiedatum: 25-05-2011

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Situatie en wetgeving.....	2
	2.1 Plangebiedbeschrijving.....	2
	2.2 Planontwikkeling en geplande ingrepen.....	3
	2.3 Flora- en faunawet.....	3
3	Opzet en methode	4
	3.1 Afbakening opzet.....	4
	3.2 Onderzoeksopzet.....	4
4	Resultaten.....	5
	4.1 Resultaten veldonderzoek.....	5
	4.2 Conflictanalyse.....	6
	4.3 Samenvatting conflictanalyse.....	7
5	Conclusies.....	8
	5.1 Advies.....	8

Bijlagen

Bijlage 1: Literatuur

Bijlage 2: Wetgeving

Bijlage 3: Zorgplicht

Bijlage 4: Foto's van het plangebied

Bijlage 5: Kaart regionale ligging van het plangebied

Bijlage 6: Kaart terreinoverzicht en resultaten

Bijlage 7: Kaart planschets

1 Inleiding

In opdracht van de Gemeente Renswoude heeft CSO Adviesbureau in verband met de voorgenomen planontwikkeling een nader onderzoek Flora- en faunawet uitgevoerd op het plangebied Centrumplan Renswoude gelegen aan de Taets van Amerongenweg, Oude Holleweg en Dorpstraat te Renswoude.

Aanleiding voor het nader onderzoek is de uitgevoerde quick-scan Flora- en faunawet van het plangebied (Quickscan Natuurwetgeving plangebied Centrumplan te Renswoude”, CSO rapport 08J167, 23 maart 2009). In de quick-scan is geconcludeerd dat bepaalde beschermde soorten aanwezig kunnen zijn op het plangebied of anderszins mogelijk schade kunnen ondervinden van de planontwikkeling. Het advies in de quick-scan is om nader onderzoek uit te voeren naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen. Daarnaast is geadviseerd versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te laten voeren.

Het doel van voorliggend nader onderzoek is vast te stellen of de betreffende ontheffingsplichtige soorten daadwerkelijk voorkomen (met bijbehorende functie(s) van het plangebied) en/of vervolgens de geplande ontwikkelingen strijdig zijn met de soortbescherming van de Flora- en faunawet (2005). In geval van te verwachten knelpunten tussen de soorten en planontwikkeling in het kader van de Flora- en faunawet, wordt aangegeven welke vervolgstappen nodig zijn en welke mitigerende (verzachtende maatregelen) en/of compenserende maatregelen van toepassing kunnen zijn. Op basis van dit nader onderzoek kan een ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (LE&I).

Indien geen ontheffingsplichtige soorten aangetroffen worden in het plangebied, of als de aanwezige ontheffingsplichtige soorten geen schade zullen ondervinden van de geplande ingrepen, blijven de algemene beschermende bepalingen van kracht in de zin van de algemene zorgplicht (zie bijlage 3).

CSO Adviesbureau is door Intron gecertificeerd voor de ISO 9001- en de 14001-normen. Daarnaast is CSO lid van het Netwerk Groene Bureau's (NGB).

2 Situatie en wetgeving

2.1 Plangebiedbeschrijving

Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1,3 hectare. Het plangebied bevindt zich in kilometerhok X: 165 Y: 453 (bron: Natuurloket). Op het plangebied bevindt zich een aantal woningen met tuinen en enkele schuren/garages, een chinees restaurant, een tweetal winkels (sanitair en kleding) en centraal in het plangebied een moestuin en schapenweide.

Het gebied is omsloten door de Dorpstraat (ten noorden), Oude Holleweg (ten westen) en Taets van Amerongenweg (ten zuiden) en is gesitueerd binnen de bebouwde kom van Renswoude. Aan de oostzijde bevindt zich een vergelijkbare woonwijk als het plangebied. Aan weerszijde van de Taets van Amerongenweg staan Amerikaanse eiken. In het noorden van het plangebied staat een solitaire Prunus. Bij bovengenoemde bomen zijn geen holtes aangetroffen die kunnen dienen als verblijfplaats voor bijvoorbeeld vlermuizen. Er bevinden zich geen permanent watervoerende elementen binnen de grenzen van het plangebied. Een deel van het plangebied is verhard (o.a. parkeerplaatsen).

Op circa 300 meter afstand ten zuidoosten van het plangebied beginnen de bossen rond het kasteel Renswoude.

Voor de regionale ligging van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 5. Een situatietekening met de samenvatting van de resultaten van het nader onderzoek is gegeven in bijlage 6. Enkele foto's van het plangebied en directe omgeving zijn opgenomen in bijlage 4.

2.2 Planontwikkeling en geplande ingrepen

Met betrekking tot de voorgenomen planontwikkeling is in het masterplan van Geesink Weusten Architecten het volgende programma opgenomen (bron: Opdrachtgever):

- commerciële ruimten ca. 1596 m² b.v.o.
- supermarkt ca. 1253 m² b.v.o.
- 20 zorgappartementen
- 11 appartementen
- 9 grondgebonden woningen
- 2 bovenwoningen
- Totaal 42 eenheden

- 123 openbare parkeerplaatsen
- 43 parkeerplaatsen op dek
- Totaal 166 parkeerplaatsen

Voor een overzicht van de planontwikkeling zie bijlage 7.

Voor de uitvoering van de werkzaamheden en het realiseren van het centrumplan moet vrijwel alle bestaande bebouwing gesloopt worden. Ook de schaapsweide, tuinen en moestuin zullen verdwijnen.

De voorgenomen planontwikkeling is zodanig dat vrijwel alle in het plangebied te verwachten planten en dieren zullen worden verstoord, bedreigd en/of uit hun leefgebied worden verjaagd. Diverse bomen die verwijderd moeten worden zijn mogelijk kapvergunningplichtig, afhankelijk van gemeentelijk beleid. Aangenomen wordt dat de Amerikaanse eiken langs de Taets van Amerongenweg gehandhaafd blijven.

2.3 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van planten- en diersoorten. De wet bepaalt dat geen schade aan beschermde planten en dieren mag worden toegebracht, tenzij uitdrukkelijk toestemming is verleend (het “nee, tenzij” beginsel). Daarnaast erkent de wet dat alle dieren van onvervangbare waarde zijn en daarom geldt de zorgplicht (zie bijlage 3). De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en hun leefomgeving.

Samengevat wordt gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen en een aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd zijn. In de praktijk en bij de planontwikkeling zijn bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk.

De Flora- en faunawet heeft de nodige consequenties bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 2.

3 Opzet en methode

3.1 Afbakening opzet

Het nader onderzoek betreft een soortgerichte inventarisatie naar vleermuizen en in gebruik zijnde verblijfplaatsen van standvogels (dit zijn vogels die het jaarrond in de buurt van hun nestlocatie verblijven). Er is gericht onderzoek gedaan naar aanwijzingen dat de betreffende beschermde soorten aanwezig zijn in of nabij het plangebied. Indien deze aanwijzingen worden aangetroffen is een inschatting gemaakt van de functie en waarde van het plangebied voor de betreffende soorten. Het nader onderzoek kan gebruikt worden als bijlage bij een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet.

3.2 Onderzoeksopzet

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek verricht, waarbij is gezocht naar informatie uit lokale bronnen die actuele informatie opleveren over het voorkomen van de betreffende soorten. Tevens zijn diverse personen benaderd over het voorkomen van de specifieke soorten op het plangebied en directe omgeving (o.a. Steenuilenwerkgroep Utrecht; Marc van Leeuwen, Hans Veurink).

Hierbij is het plangebied onderzocht op verblijfs- of nestplaatsen van vogels en vleermuizen of sporen daarvan. Op zicht, gehoor en naar sporen is gezocht naar de aanwezigheid van standvogels met een vaste rust- en verblijfplaats binnen het plangebied en directe omgeving. Deze onderzoeken zijn zowel in de ochtend als 's avonds en 's nachts uitgevoerd.

Het waarnemen en determineren van vleermuizen is 's avonds, 's nachts en in de vroege ochtend uitgevoerd middels zichtwaarnemingen in combinatie met batdetector-onderzoek. Er is daarbij actief gezocht naar vleermuisgeluiden en bij het horen daarvan nagegaan om welke soorten en welke activiteit het gaat en indien mogelijk om welke vliegrichtingen. De gebruikte apparatuur betreft Petterson DX240 detector. Met de DX240 worden waargenomen geluiden digitaal opgenomen, zodat analyse van de vleermuisgeluiden met behulp van software (BAT-sound) mogelijk is. Tijdens de veldbezoeken is gebruik gemaakt van een GPS (Garmin) en geluidsopnameapparatuur (Edirol), zodat zowel de plaatsbepaling als de geluidswaarneming digitaal is vastgelegd.

De veldonderzoeken zijn uitgevoerd door de heren drs. A.N. de Keijzer en ir. L. Sluiter en mevrouw drs. A. Soepboer, allen werkzaam bij CSO en in het bezit van een VCA-certificaat.

Er zijn 4 veldbezoeken uitgevoerd, op de volgende data:

- 05-10-2010 avond en nacht;
- 04-04-2011 avond en nacht;
- 12-05-2011 ochtend;
- 24-05-2011 avond en nacht.

Tijdens de veldbezoeken waren de omstandigheden gunstig, droog weer met temperaturen boven de 10° C. Gezien het vroege en warme voorjaar zijn in mei reeds diverse kraamkolonies gevormd van dwergvleermuizen elders in Nederland (o.a. eigen waarnemingen Utrecht) zodat het juni/juli onderzoek naar kraamkolonies eind mei kon worden uitgevoerd.

4 Resultaten

4.1 Resultaten veldonderzoek

De resultaten van de veldonderzoeken zijn grafisch samengevat in bijlage 6.

Tijdens alle veldbezoeken zijn vleermuizen aangetroffen. Het betrof voornamelijk gewone dwergvleermuis. Daarnaast zijn ook ruige dwergvleermuizen aangetroffen. Incidenteel zijn laatvlieger en rosse vleermuis waargenomen.

Binnen het plangebied bestond het waargenomen gedrag van de gewone- en ruige dwergvleermuizen voornamelijk uit foerageergedrag en het vliegen op vliegroute.

De rosse vleermuis en laatvlieger zijn één keer waargenomen en waren uitsluitend op vliegroute boven het plangebied te horen.

Binnen het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van invliegende vleermuizen.

Buiten het plangebied zijn wél invliegende vleermuizen waargenomen en wel bij de grote loods achter de dorpstraat 101, de woningen aan de Taets van Amerongenweg 43 en Dorpstraat 91. Bij de woningen zijn in alle gevallen circa 7 tot 10 gewone dwergvleermuizen invliegend in spleetjes in de schoorsteen waargenomen. Dit duidt op de aanwezigheid van een zomerverblijf aldaar of mogelijk een kraamkolonie. Een 8 tal gewone dwergvleermuizen zijn al zwermend visueel waargenomen rond het midden van de loods. Dit gedrag wordt vertoont vlak voordat de vleermuizen invliegen in hun verblijfplaats. Aangenomen kan worden dat deze verblijfplaats zich in de loods bevindt of in één van de huisjes die er tegenaan zijn gebouwd (zie kaart bijlage 6). Alle invlieglocaties bevinden zich buiten het plangebied en zullen naar verwachting géén negatieve effecten van de plannen ondervinden.

Tevens zijn paarterritoria vastgesteld van de gewone dwergvleermuis rond de woning aan de Taets van Amerongenweg 14 en voor het pand aan de Oude Holleweg 11.

De waargenomen vliegrouten van de dwergvleermuizen zijn in de kaart van bijlage 6 weergegeven. Deze bevinden zich voornamelijk langs de bomen van de Taets van Amerongenweg en de gevels van de Oude Holleweg.

Tijdens één van de avondbezoeken (04-04-2011 avond en nacht) is de roep van een steenuil gehoord komende vanaf het schapenweide achter de woningen binnen het plangebied. Deze roep is slechts éénmaal gehoord en er zijn géén visuele waarnemingen van de steenuil gedaan. Bekend is dat steenuilen voorkomen rond het kasteel Renswoude en er zijn meldingen van steenuilen bij panden langs de Dorpstraat (bron o.a. STONE en waarneming.nl). Om welke panden het precies gaat is onbekend. Het is niet waarschijnlijk dat zich binnen het plangebied een nestlocatie van de steenuil bevindt, dan was de uil tijdens het onderzoek vrijwel zeker waargenomen. Derhalve zal de waarneming van de steenuilroep van een foeragerend exemplaar zijn geweest, die tijdelijk het plangebied heeft bezocht. Het is derhalve niet waarschijnlijk dat zich standvogels in de directe omgeving van het plangebied ophouden of nestplaatsen hebben.

Tijdens een bezoek (24-05-2011 avond en nacht) zijn overvliegende gierzwaluwen waargenomen. Niet kon worden vastgesteld waar de nestlocaties van deze vogels zich bevinden. Veel van de woningen binnen het plangebied zijn in principe geschikt als nestplaats (dakpannen daken met incidenteel scheefliggende pannen).

Tijdens de bezoeken (24-05-2011 avond en nacht) zijn vanuit een aantal achtertuinen van woningen aan de Oude Holleweg roepende groene kikkers gehoord. De tuinen zelf zijn niet bezocht, maar waarschijnlijk bevinden zich

hier vijvers waar ook voortplanting van amfibieën plaatsvindt.

In géén van de veldbezoeken zijn vogelnesten waargenomen.

De aanwezige bomen zijn gecontroleerd op holten en broedlocaties, deze zijn niet aangetroffen.

4.2 Conflictanalyse

Onderstaand is in tabel 1 en 2 een beknopte conflictanalyse van de effecten van de planontwikkeling op de aangetroffen beschermde soorten uitgevoerd. Deze analyse geeft aan of mogelijk conflicten tussen de effecten van de planontwikkeling en de Flora- en faunawet aanwezig zijn en/of er vervolgens aanleiding is om een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen. Bij de analyse is vooralsnog géén rekening gehouden met de eventueel uit te voeren compenserende en/of mitigerende maatregelen.

Tabel 1 Conflict analyse vleermuizen: Gewone dwergvleermuis

Natuurwaarden landschap voor vleermuizen (is het netwerk van functionele deelleefgebieden en functies van landschap)		Aange- troffen	Conflict bij/door aanleg	Conflict door ruimtebeslag van ontwikkeling	Conflict bij / door gebruik van locatie	Conflict bij / door beheer van locatie
	functies					
verblijfplaats	winter	onbekend	nee	nee	nee	nee
	zomer	nee	nee	nee	nee	nee
	kraamkamer	nee	nee	nee	nee	nee
	paarverblijf	ja	nee	nee	nee	nee
foerageergebied	foerageertgebied / territorium	ja	nee*	nee*	nee*	nee
	opportunistisch gebruikt foerageertgebied	ja	nee*	nee*	nee*	nee
	het voedselproducerend gebied	nee**	nee**	nee	nee	nee
vliegroute	verblijf – jachtgebied (dagelijks)	ja	nee	nee	nee	nee
	jachtgebied- jachtgebied (dagelijks)	nee	nee	nee	nee	nee
	verblijf – verblijf (periodiek / seizoensgebonden)	nee	nee	nee	nee	nee
	verblijf – winterverblijf (seizoensgebonden)	nee	nee	nee	nee	nee
	populatie – populatie (seizoensgebonden)	nee	nee	nee	nee	nee
verbinding	gebied – gebied (seizoensgebonden)	nee	nee	nee	nee	nee

* Indien openbare verlichting stroolicht verspreidt naar boven en directe omgeving.

** Het totaal aan foerageergebied van het plangebied is te klein om bij verlies ervan van invloed te zijn op de gunstige staat van instandhouding van een lokale populatie.

Tabel 2 Conflict analyse overige soorten: steenuil, gierzwaluw, groene kikkers

Natuurwaarden landschap voor steenuil, gierzwaluw, groene kikkers		Aangetroffen	Conflict bij/door aanleg	Conflict door ruimte-beslag	Conflict bij / door gebruik van locatie	Conflict bij / door beheer van locatie
	functies					
Steenuil						
	nestlocatie	nee	nee	nee	nee	nee
	opportunistisch gebruikt foerageergebied	ja	nee*	nee	nee	nee
Gierzwaluw						
	nestlocatie	onbekend	nee***	nee	nee	nee
Groene kikkers en overige amfibieën						
	voortplantingswater in vijvers	ja	nee**	nee	nee	nee

* Het totaal aan foerageergebied van het plangebied is te klein om bij verlies ervan van invloed te zijn op de gunstige staat van instandhouding van een lokale populatie.

** Wel is de zorgplicht van toepassing

*** Indien mitigerende maatregelen getroffen worden

4.3 Samenvatting conflictanalyse

Er zijn géén aanwijzingen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen op het plangebied.

Indien de afwezigheid van een dergelijk gebruik is vastgesteld kan de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis eveneens uitgesloten worden. Deze winterverblijven zijn niet te onderzoeken aangezien deze vaak in gevelspouwen zitten, die zonder sloop niet toegankelijk zijn voor onderzoek.

Er zijn op twee plaatsen paarlocaties vastgesteld, deze bevinden zich in de bomen voor de gevels en daarmee buiten het plangebied.

De geplande ingrepen zullen naar verwachting géén conflicten met de Flora- en faunawet veroorzaken.

Er is derhalve géén aanleiding een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen.

Vrijwel het gehele plangebied is onderdeel van foerageergebieden van de dwergvleermuizen. Het totale plangebied is echter te klein om bij verlies als foerageergebied een negatief effect op de staat van instandhouding van deze soorten te veroorzaken. In de directe omgeving blijft alternatief foerageergebied aanwezig en naar verwachting zal gedurende de ingreep en in de nieuwe situatie foerageergebied binnen het plangebied aanwezig blijven. Het verlies aan foerageergebied is derhalve niet ontheffingsplichtig.

Vliegrouten van de dwergvleermuizen volgen lijnvormige elementen in het landschap. In dit geval zijn dat met name de bomen langs de Taets van Amerongenweg en de gevels van de Oude Holleweg. Beide

blijven gehandhaafd na afloop van de planontwikkeling. Gedurende de afwezigheid van gevels langs de Oude Holleweg in de periode tussen sloop van de oude bebouwing en realisatie van de nieuwbouw zullen naar verwachting de aanwezige bomen en/of gevels aan de overzijde van de weg deze functie vervullen. Een ontheffing voor het aantasten van lijnvormige elementen is derhalve niet nodig. Overigens zullen de laatvlieger en rosse vleermuis geen hinder ondervinden van de planontwikkeling aangezien ze zich niet oriënteren op lijnvormige elementen en op vrij grote hoogte overvliegen op weg naar foerageergebied.

Voor de steenuil geldt dat het verdwijnen van het incidentele gebruik van het plangebied als opportunistisch foerageergebied géén effect zal hebben op de staat van instandhouding van een lokaal paartje. In de directe omgeving blijft afdoende foerageergebied aanwezig. Een ontheffing is niet noodzakelijk.

Voor de gierzwaluw is een nestlocatie niet uit te sluiten. Indien versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van de vogel worden uitgevoerd en indien in de nieuwbouw enkele nestkasten worden geïntegreerd, dan is een ontheffing niet aan de orde. In de directe omgeving blijft afdoende nestgelegenheid voorhanden.

Groene kikkers en overige in de tuinvijvers te verwachten amfibieën zijn tabel 1 soorten waarvoor een algemene ontheffing geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat neemt niet weg dat de algemene zorgplicht van de Flora- en faunawet van toepassing blijft. Geadviseerd wordt voorafgaand aan het verwijderen van de vijvers deze leeg te vangen en de vangst elders op een geschikte plaats terug te plaatsen. De werkzaamheden moeten uitgevoerd worden door, of onder begeleiding van een ter zake deskundige ecoloog.

Tabel 3 Samenvatting conflicten Flora- en faunawet

Aangetroffen natuurwaarde	Aanwezig in plangebied	Aanvragen ontheffing Flora- en faunawet	Zorgplicht van toepassing
Verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis	nee	nee	nee
Foerageergebied vleermuizen	ja	nee	nee
Vliegrouden vleermuizen	ja	nee	nee
Foerageergebied steenuil	ja	nee	nee
Nestlocatie gierzwaluw	mogelijk	nee	ja, mitigatie en compensatie
voortplantingswater amfibieën	ja	nee	ja, mitigatie en compensatie

5 Conclusies

Van de strikter beschermde soorten (tabel 2 en 3 soorten) en situaties zijn geen aanwijzingen van aanwezigheid binnen het plangebied vastgesteld en/of conflicten met de Flora- en faunawet. Een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet is derhalve niet noodzakelijk. In bijlage 9 zijn de resultaten van het nader onderzoek visueel weergegeven.

5.1 Advies

Geadviseerd wordt zorgvuldig te handelen bij de uitvoering. Dit kan o.a. door aantoonbaar te werken volgens een goedgekeurde gedragscode en op maat gemaakt ecologisch werkprotocol. Daarnaast worden mitigerende maatregelen voorgesteld in de vorm van het beperken van strooilicht naar boven door openbare verlichting in de nieuwe situatie, het opnemen van gierzwaluwkasten tegen gevels van de nieuwbouw en het wegvangen en verplaatsen van amfibieën in te dempen tuinvijvers. Daarnaast dient verstoring van in gebruik zijnde nestlocaties voorkomen te worden door bijvoorbeeld verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te laten voeren.

Bijlage 1:   Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, De Dagvlinders van Nederland, 2006, Odonata, KNNV, Utrecht.

Broekhuizen, S., Hoekstra, N., Laar, V. van, Smeenk, C., Thijssen, J.B.M., 1992, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Klaas-Douwe B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar, e.a., 2002, De Nederlandse Libellen, Odonata, KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. (red.), 1997 en 2009, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, KNNV, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, 501, Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2004.

RAVON, 2007, Ravon no. 27, p. 46-64, Waarnemingenoverzicht 2006, RAVON, Nijmegen.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002, Atlas van de Nederlandse broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5, Nationaal Natuurhistorisch Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.

Internetbronnen:

<http://www.natuurloket.nl>

<http://www.naturalis.nl/>

<http://www.soortenregister.nl/>

<http://www.minlnv.nl/>

<http://www.waarnemingen.nl/>

<http://telmee.nl/>

<http://www.natuurkalender.nl/> provinciale website

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

Bijlage 2: Wetgeving

Flora- en faunawet

Ecologische waarden spelen in toenemende mate een rol bij de ruimtelijke planvorming en ingrepen. Zo is per 1 april 2002 de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze wet sluit aan op Europese natuurregelgeving en is gericht op soortbescherming. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal planten- en diersoorten en gaat uit van het “nee, tenzij”- beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Wel zijn uitzonderingen voor zeer algemene soorten als huismuis, bruine en zwarte rat. Bovendien zijn een beperkt aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd. In de praktijk betekent dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en faunawet heeft dan ook de nodige consequenties bij ruimtelijke ingrepen/ontwikkeling.

Flora

Met betrekking tot beschermde inheemse planten, in relatie tot hun groeiplaats, is het verboden deze planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Fauna

Ten aanzien van dieren in hun natuurlijke leefomgeving kunnen de bepalingen in de Flora- en faunawet worden samengevat als:

- het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten;
- het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- het is verboden eieren van dieren behorende tot beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Het planvormingsproces en de Flora- en faunawet

Genoemde bepalingen zijn niet nieuw, vergelijkbare bepalingen waren reeds opgenomen in de Natuurbeschermingswet en de Vogelwet 1936. Wanneer de initiatiefnemer plannen ontwikkelt voor de uitvoering van ruimtelijke ingrepen of voornemens daartoe, is het raadzaam vooraf te toetsen of de geplande werkzaamheden mogelijk nadelige gevolgen hebben voor de aanwezige flora en fauna in het plangebied en mogelijk directe omgeving. In beginsel is voor de toetsing de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Tijdens het plannen van de werkzaamheden dienen de volgende zaken duidelijk in beeld gebracht te worden:

- welke beschermde planten- en diersoorten komen in en nabij het plangebied voor ?;
- leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet met betrekking tot planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving ?;
- kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig worden aangepast dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd kunnen worden ?; is een ontheffing, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten (ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet), vereist ?

De ontheffing

Voor planrealisatie kan het nodig zijn om ontheffing aan te vragen in verband met de (voorgenomen) overtreding van de in paragraaf 2.1 van de Flora- en faunawet genoemde verbodsbepalingen. Per 23 februari 2005 is de regelgeving rondom de ontheffingsaanvraag (artikel 75) door een nieuwe AMvB gewijzigd. Hierbij worden drie beschermingsregimes onderscheiden, te weten:

Categorie 1: Algemene soorten

Voor de soorten geldt bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, wel geldt de algemene zorgplicht. In deze categorie vallen onder meer algemeen voorkomende zoogdiersoorten zoals Mol, Konijn, en amfibieën Bruine kikker en Gewone pad.

Categorie 2: Overige soorten

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze categorie een vrijstelling, mits gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL& I) goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector/belangenorganisatie of initiatiefnemer zijn opgesteld en ter goedkeuring aan het Ministerie van EL& I worden voorgelegd. Zonder een gedragscode dient in meeste situaties een ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium: 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. In deze categorie vallen alle vogelsoorten en een kleine groep van minder algemene diersoorten zoals Eekhoorn en Steenmarter.

Categorie 3 : Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn & Soorten bijlage 1 AMvB

Voor deze soorten dient altijd een ontheffing te worden aangevraagd. Ook met een goedgekeurde gedragscode kan geen vrijstelling worden verkregen. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan onderstaande drie criteria:

- 1 er is sprake van een bij de wet genoemd belang ? (dit betreft een limitatieve lijst van ander gespecificeerde belangen);
- 2 er is geen alternatief aanwezig voor de gewenste ingreep ?;
- 3 er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort ?

In deze categorie zijn zeldzame en kwetsbare soorten opgenomen. Dit betreft onder meer alle vleermuissoorten, zeldzame amfibieën en reptielen, een grote groep vlinders en libellen en enkele plantensoorten.

Bijlage 3:   Zorgplicht

Algemene zorgplicht, artikel 2 Flora- en faunawet:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor alle (en dus niet alleen beschermde) in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Die zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is:

- 1   dergelijk handelen achterwege te laten, waar dit in redelijkheid kan worden gevegd;
- 2   danwel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd, om die gevolgen te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Een onderdeel van de Flora- en faunawet is dat de initiatiefnemer invulling moet geven aan de zorgplicht ten aanzien van beschermde planten en dieren. Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden als ten aanzien van het ontwerp. Geadviseerd wordt om in het ontwerp rekening te houden met de realisatie van nieuwe biotoop en/of biotopen bijvoorbeeld in de vorm van groenvoorzieningen en waterpartijen. De zorgplicht betekent ook dat gedurende de werkzaamheden rekening gehouden wordt met de beschermde soorten om schade aan deze soorten te voorkomen en de effecten erop zoveel mogelijk te beperken.

De in de bijlage 1 genoemde wetswijziging (AMvB 501) heeft betrekking op de ontheffings-plicht (artikel 75 van de Flora- en faunawet). Deze wijziging houdt onder meer in, dat voor een aantal algemeen in Nederland voorkomende beschermde soorten een vrijstelling op de ontheffingsaanvraag geldt, mits de zorgplicht in acht wordt genomen. Dit betekent dat, ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen, wel verplicht blijft om bijvoorbeeld het voortplantingsseizoen te ontzien, of vóórdat werkzaamheden starten dieren te verjagen of weg te vangen (en elders uit te zetten) en om te voorkomen dat natuurschade in het kader van artikel 9 tot en met 11 zal ontstaan. Dus ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen.

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Een ontheffing hierop is niet mogelijk. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren, zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen (dat voor de meeste soorten loopt van maart tot en met juli) uitgevoerd mogen worden.

Voor de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen, belangrijk leef- of foerageergebieden van vogels buiten het broedseizoen kan een ontheffing noodzakelijk zijn. Het betreft hierbij dan over het algemeen: horsten, nesten of kolonieplaatsen die het hele jaar gebruikt worden. Hieronder vallen ook leef- en/of foerageergebieden van zeer plaatsgetrouwe vogelsoorten, zoals Uilen.

Bijlage 4: Foto's van het plangebied

foto 01

foto 02

foto 03 binnenterrein

foto 04 schapeweitje

foto 05 grote loods

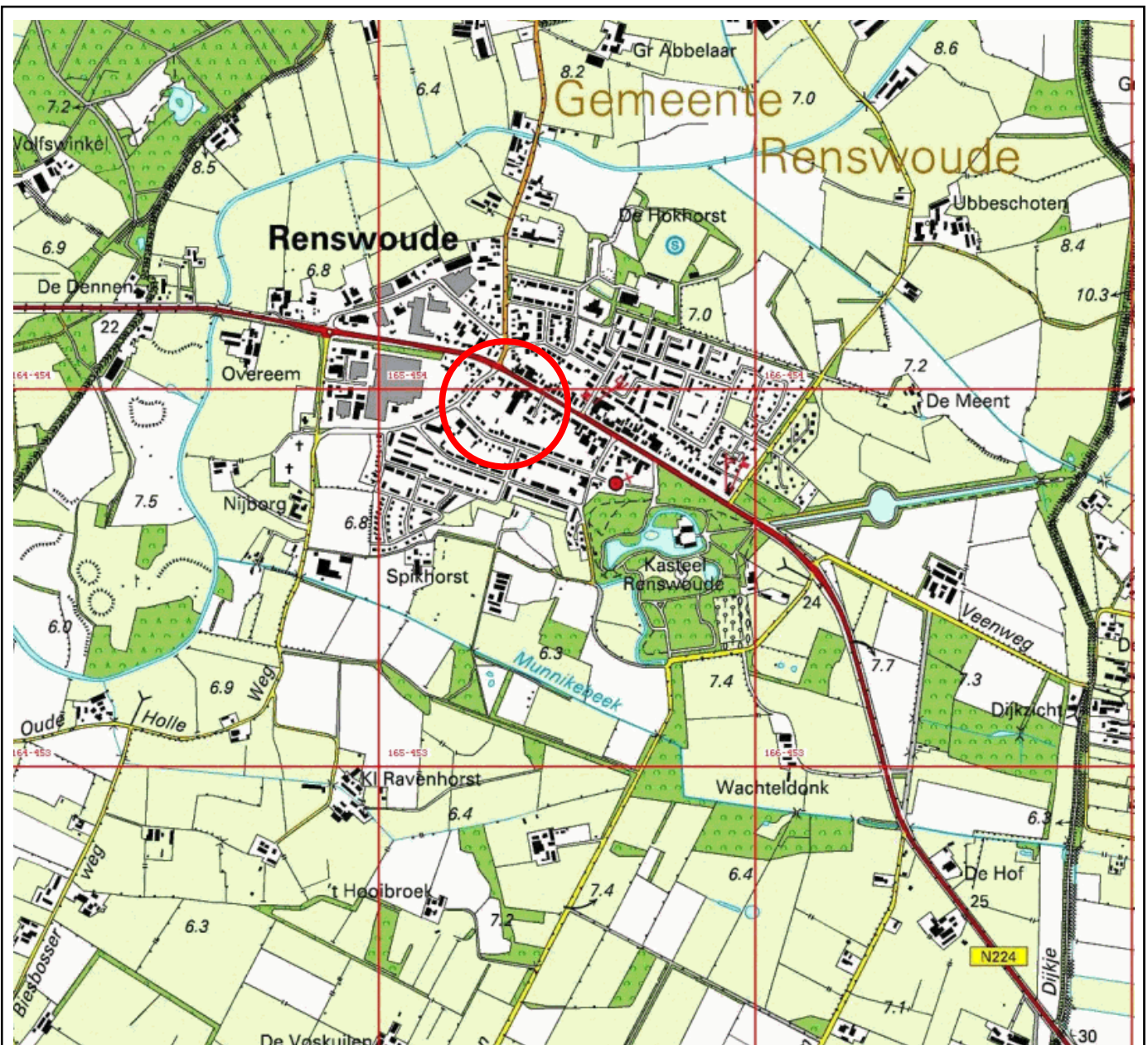

foto 06 woningen bij loods

foto 07 binnenterrein

Bijlage 5:   Kaart regionale ligging van het plangebied

Bijlage 5**Titel:** Kaart regionale ligging van het plangebied**Projectcode:** 09L111**Projectnaam:** Centrumplan Renswoude

CSO Adviesbureau

Datum: mei 2011

Bijlage 6:   Kaart terreinoverzicht en resultaten

- Grens onderzoeksgebied
- Globale grens planlocatie
- Zwermgedrag alvorens in te vliegen
- Territorium met paarlocatie
- Vliegrouete dwergvleermuizen
- A Mogelijke locaties tuinvijvers met amfibieën voortplanting
- B Globale plek waar steenuil gehoord is

Bijlage 6

Titel: Kaart resultaten onderzoek

Projectcode: 09L111

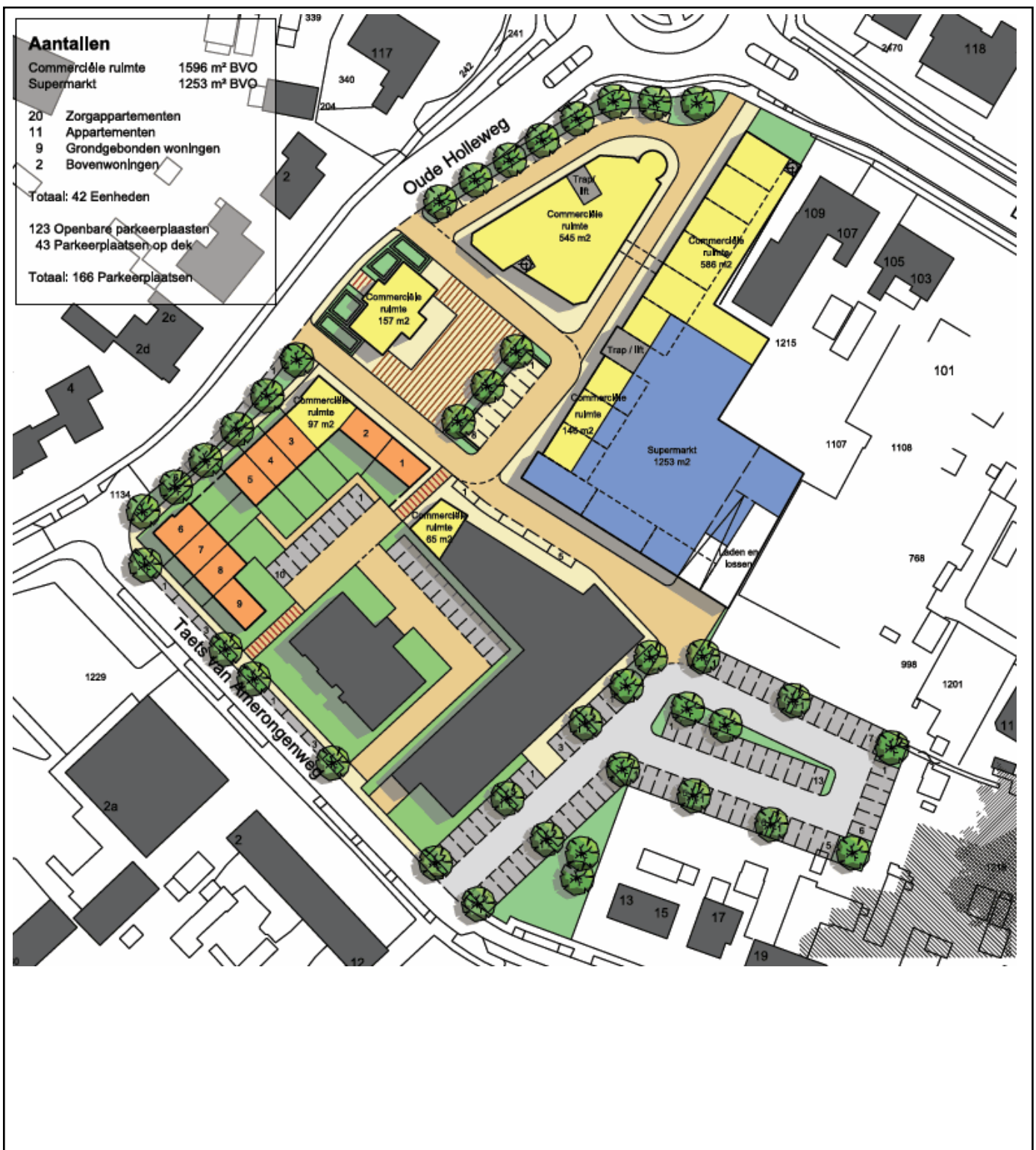
Projectnaam: Centrumplan Renswoude

CSO Adviesbureau

Datum: mei 2011

Bijlage 7:   Kaart planschets

Bijlage 7**Titel:** Kaart planschets**Projectcode:** 09L111**Projectnaam:** Centrumplan Renswoude

CSO Adviesbureau

Datum: mei 2011